

Vastineraportti

Kaavaselostuksen liite 6
4.3.2024

Sastamalan kaupunki
Kiikan korttelin 703 asemakaavan muutos

4.12.2023 päivätystä luonnoksesta saadut lausunnot sekä kaavoittajan vastineet niihin:

1. Pirkanmaan maakuntamuseo
2. Pirkanmaan ELY-keskus
3. Pirkanmaan liitto
4. Sastamalan seurakunta
5. Caruna Oy

Lausunnot:

1. Pirkanmaan maakuntamuseo, 30.1.2024 annetun lausunnon
pääsisältö

Rakennettu ympäristö ja maisema

Edellisessä lausunnossaan maakuntamuseo toi ilmi suunnittelualueen ja sen lähivaikutusalueen huomattavat valtakunnallisesti, maakunnallisesti ja paikallisesti merkittävät rakennetun ympäristön ja maiseman arvot. Maakuntamuseo edellytti asemakaavatasoisen rakennetun ympäristön selvityksen laatimista suunnittelualueelta. Lisäksi katsottiin, että kaavan tavoitteidenasettelua on syytä muokata kulttuuriympäristöarvot paremmin huomioivaan suuntaan. OAS:ssa mainittuja tavoitteita onkin täydennetty lisäämällä, että kaavamuutoksen tavoitteena on myös ottaa huomioon alueen kulttuurihistorialliset arvot ja vaalia niitä.

Sastamalan kaupunki on laatinut kaavasuunnittelun tueksi selvityksen Rakennetun ympäristön selvitys 2023 Kiikan kortteli 703. Selvitykseen on sisällytetty suunnittelualueen

rakennuksista (pois lukien seurakuntatalo) keskeisimmät historiatiedot, sanalliset kuvaukset ja ajantasaiset valokuvat. Rakennusten arvot on määritelty ja niille on laadittu toimenpidesuosituksia. Selvitys on riittävä asemakaavamuutoksen tausta-aineistoksi.

Rakennukset on selvityksessä jaoteltu arvoluokkiin 1-3. Seurakuntarakennusten kokonaisuuteen kuuluvat entiset asuinrakennukset, nk. Lastentalot, on selvityksessä sijoitettu arvoluokkaan 2. Toimenpidesuosituksen mukaan ne tulisi kunnostaa ja säilyttää osana kokonaisuutta. Kiikan vanha pappila on sijoitettu alimpaan arvoluokkaan 3. Toimenpidesuosituksen mukaan päärakennus ja sen asema jokimaisemassa tulisi säilyttää. Rakennusten korjaus- ja muutostöissä tulisi käyttää perinteisiä, rakennusaikakauteen kuuluvia materiaaleja, värejä, työtapoja ja teknisiä ratkaisuja. Huomattavia muutoksia kokeneella Hallitalolla on katsottu olevan arvoa lähinnä osana arkkitehti Helge Railon suunnitteleminen rakennusten muodostamaa kokonaisuutta ja se on jätetty arvoluokituksen ulkopuolelle. Sekin suositellaan kuitenkin säilyttämään ja mahdollisesti palauttamaan sen arkkitehtuurin yhteys seurakuntarakennusten kokonaisuuteen.

Kiikan seurakuntatalo on arvotettu korkeimpaan arvoluokkaan 1. Pirkanmaan maakuntamuseon Pirkanmaan seurakuntatalot 1945-2000 -teemainventoinnissa, millä perusteella sillä on maakunnallista merkitystä rakennustyyppinsä parhaimmistoa edustavana modernin arkkitehtuurin kohteena.

Lastentalojen purkamista perustellaan kaavaselostuksessa niiden huonolla kunnolla ja mittavalla korjausvelalla. Kaavan valmisteluaineistoon ei kuitenkaan sisälly kuntotutkimusraportteja, joilla huono kunto olisi mahdollista todentaa. Maakuntamuseo katsoo, että ensisijainen ratkaisu tulisi olla inventoinnin toimenpidesuosituksien mukainen säilyttäminen ja kunnostaminen. Mikäli historiallista, kulttuurihistoriallista sekä maisemallista arvoa omaavat rakennukset kuitenkin halutaan purkaa, tulisi rakennuksista teettää puolueeton kuntoselvitys, jossa tuodaan kattavasti esiin kaikkien merkittävien rakennusosien rakenteet; kuvataan vauriot ja niiden laajuus sekä arvioidaan korjausmahdollisuudet. Tällä hetkellä käytettävissä olevien tietojen perusteella museo ei voi puoltaa Lastentalojen purkamista.

Seurakuntatalon säilymistä pyritään kaavaselostuksen mukaan turvaamaan sen kuntoon liittyvistä haasteista huolimatta. Rakennukselle ei kuitenkaan ole osoitettu kaavaluonnoksessa suojelumerkintää. Seurakuntatalon huomattavat arkkitehtoniset,

kulttuurihistorialliset ja maisemalliset arvot huomioiden maakuntamuseo esittää, että seurakuntatalolle osoitetaan kaavassa purkamisen kieltävä suojelumerkintä, jota täydennetään rakennuksen arkkitehtonisten arvojen säilymistä edistävillä suunnittelumääräyksillä.

Korttelialueen pääkäyttötarkoituserkintänä on entistä monipuolisempi AL-33, johon liittyy määräys: Asuin-, liike- ja toimistorakennusten korttelialue, jolla sallitaan kirkollinen ja seurakunnallinen toiminta, kulttuuritoiminta sekä lähipalveluiden tuottaminen.

Korttelialueen suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota hyvän kaupunkikuvan luomiseen ja sovittamiseen olemassa olevaan rakennuskantaan. Seurakuntatalon rakennusala on osoitettu nykyisen rakennuksen mukaisesti, lisäksi korttelialueelle on sijoitettu uutta rakennusala Länsitien puolelle. Korkein sallittu kerrosluku on II.

Rakennusosalalle on mahdollista rakentaa korkeintaan 224 k-m² suuruinen uudisrakennus. Maakuntamuseo katsoo, että maltillinen täydennysrakentaminen esitetyle paikalle on mahdollista.

Entiselle pappilalle on osoitettu suojelumerkintä sr-3, johon liittyy määräys:

Kulttuurihistoriallisesti ja/tai kaupunkikuvallisesti merkittävä rakennus, jota ei tulisi purkaa. Rakennuksessa tehtävät korjaus- ja muutostyöt tulisi tehdä siten, että rakennuksen kulttuurihistoriallisesti arvokkaat ominaispiirteet säilyvät. Korjaus- ja muutostöissä tulisi noudattaa perinteistä rakennustapaa. Määräys on oikean suuntainen, mutta muotoilultaan hyvin lievä. Sanamuotoa on syytä kehittää selkeämmin määräävään suuntaan.

Kulttuuriympäristöarvot on huomioitu myös kaavan yleismääräyksessä: Rakentamisessa tulee ottaa huomioon suunnittelualueen sijoittuminen valtakunnallisesti arvokkaaseen Kokemäenjokilaakson kulttuurimaisemaan. Uudisrakentaminen tulee sovittaa olemassa olevaan rakennuskantaan. Tämä on tarpeellista, sillä kaikkia korttelialueita koskevissa määräyksissä ei ole annettu ohjeistusta kulttuuriympäristöön sopeutumisesta.

Arkeologinen kulttuuriperintö

Kaava-alueella sijaitseva ennestään tunnettu kiinteä muinaisjäänös Riihimäki (mj.rek.nro 988010004) on merkitty kaavaluonnokseen sm-osa-alueena, johon liittyy asianmukainen määräys.

Kaava-alueella hankkeen johdosta tehdyssä arkeologisessa tarkkuusinventaoinnissa muinaisjäänöksen ulkopuolinen kaava-alue tarkastettiin riittävin koekuopin (Maanala

Oy 2023). Tarkkuusinventoinnissa alueella ei todettu ennestään tuntemattomia muinaismuistolaiilla rauhoitettuja kiinteitä muinaisjäännöksiä tai muita kulttuuriperintökohteita eikä maakuntamuseolla ole selvityksen johdosta huomautettavaa hankkeesta.

Kaavaehdotus aineistoinen tulee toimittaa Pirkanmaan maakuntamuseoon lausuntoa varten.

Kaavanlaatijan vastine:

- Lastentalojen käytöstä on luovuttu pikaisella aikataululla työterveyssyistä. Niissä on todettu olevan vakavia sisäilmaongelmia, joiden vuoksi työntekijät ovat oirehtineet. Kaavan oheismateriaaliksi on lisätty Lastentalojen kuntotutkimus.
- Kiikan seurakuntatalo on myös asetettu käyttökieltoon sisäilmaongelmien vuoksi. Tästä on myös lisätty dokumentti ja tietoa kaavamateriaaliin. Vakavien sisäilmaongelmien vuoksi ja seurakunnan päätöksen (Seurakunta ei puolla suojelumerkintää, kirkkovaltuuston päätös 14.12.2023 §67) mukaisesti rakennukselle ei osoiteta ehdotusvaiheessa suojelumerkintää.
- Vanhan pappilan merkintää on kehitetty määräävämpään suuntaan. Määräys turvaa nyt paremmin rakennuksen arvokkaiden ominaispiirteiden säilymisen.
- Ehdotusaineisto toimitetaan Pirkanmaan maakuntamuseoon lausuntoa varten.

2. Pirkanmaan ELY-keskus, 16.1.2024 annetun lausunnon pääsisältö

Kulttuuriympäristö

Asemakaava-alue on osa valtakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta (Kokemäenjokilaakson kulttuurimaisema) sekä rajautuu maakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön (Kiikan kirkon ympäristö ja raitti). Valtakunnallisten ja maakunnallisten arvojensa takia asemakaava kuuluu ELY-keskuksen MRL 18.2 § mukaisen valvontatehtävän piiriin. Suunnitelma ei saa heikentää valtakunnallisia tai maakunnallisia arvoja alueella. Lisäksi kaava-alue sijoittuu arkeologisen perinnön ydinalueelle. Alueelle sijoittuu runsaasti kulttuurihistoriallisia arvoja ja kaavan laadinnan tueksi onkin laadittu asemakaavatasoinen rakennetun ympäristön inventointi.

Kaavaluonnoksen mukaan alueelle on tarkoitus osoittaa täydennysrakentamista, joka tarkoittaa muutaman olemassa olevan rakennuksen purkamista. Purettavaksi tarkoitetut rakennukset ovat niin kutsutut ”Lastentalot”, jotka on suunnitellut arkkitehti Helge Railo vuonna 1968. Nämä asuinrakennukset ovat osa Railon suunnittelemaa Kiikan seurakuntatalon kokonaisuutta. Osaa kokonaisuuteen kuuluvista rakennuksista on kuitenkin muokattu vuosien varrella. Kokonaisuuteen kuuluu myös seurakuntatalo, joka on maakuntamuseon selvityksessä ”Pirkanmaan Seurakuntatalot” (2022) sijoitettu arvoluokkaan 1 (Erittäin merkittävä). Seurakuntatalon säilymistä pyritään kaavaselostuksen mukaan turvaamaan, mutta sille ei luonnosvaiheessa ole esitetty kaavallista suojelua. Lisäksi alueelle sijoittuu 1959 rakentunut Kiikan vanha pappila, jolle esitetään kaavamuutoksessa suojelua (sr-3).

Kaavaselostuksessa on tuotu esille, että lastentalot ovat huonokuntoisia ja kärsineet ilkeimmalla, joten kunnostaminen olisi selostuksen mukaan hyvin haastavaa. Myös seurakuntatalo on kaavaselostuksen mukaan huonokuntoinen, mutta sen säilymisen edellytykset on tarkoitus turvata. Kaavaselostuksen yhteydessä on toimitettu rakennuksia koskeva kiinteistöstrategia, jossa on esitelty tulevia kunnostustarpeita. Varsinaisia kuntotutkimusraportteja ei ole liitetty osaksi selostusta. ELY-keskus toteaa, että purku ja purkukuntoisuus tulee perustella ja näin ollen kuntotutkimusraporttien johtopäätökset tulisi myös esitellä kaavaselostuksessa kiinteistöstrategian ohella. ELY-keskus näkee, että ensisijaisesti rakennetun ympäristön arvoja tulisi suojella ja turvata. Jos rakennukset päädytään kuitenkin purkamaan, tulisi uudisrakentamisessa huomioida rakennusten sopeutuminen ympäristöönsä sekä maisemallisesti arvokkaaseen Kokemäenjoen kulttuurimaisemaan. ELY-keskus myös näkee, että seurakuntatalon suojelua Kiikan pappilan ohella tulisi tutkia. Rakennetun ympäristön inventoinnissa pappilan katsottiin kuuluvan arvoluokkaan 3 (arvoltaan vähäisin luokassa 1-3), kun taas seurakuntatalo on arvotettu luokkaan 1 (Erytisen merkittävä) Pirkanmaan maakuntamuseon selvityksessä.

Hulevesien hallinta

Kaava-alueen sijoituessa ranta-alueelle on kaavatyön yhteydessä syytä huomioida hulevesien hallinta tarvittavin kaavamääräyksin.

Liikenne

Asemakaava-alue rajoittuu pohjoisessa kantatiehen 44 (Pohjanmaantie), joka täydentää valtatieverkkoa palvellen myös seudullista pidempimatkaista liikennettä. Nykytilanteessa

ajoneuvoliikenteen kulku kaava-alueelle on järjestetty Länsitieltä sekä korttelin 703 AL-tontille johtavan tonttiliittymän kautta. Pirkanmaan ELYkeskus katsoo, että kehitettävän alueidenkäytön ajoneuvoliikenteen kulkuyhteys tulee järjestää pelkästään Länsitien kautta. Kantatien 44 mukaan lukien tien varrella olevan kävely- ja pyöräilyväylän sujuvuuden ja turvallisuuden kannalta kaava-alueen kohdalla olevan AL-tontille johtavan tonttiliittymän liikennemäärää ei tule kasvattaa, joten mm. läpiajomahdollisuus tonttiliittymästä Länsitielle tulisi estää.

Kaavanlaatijan vastine:

- Kaavaselostusta on täydennetty seurakuntatalon kunnosta saaduilla tiedoilla ja lastentalojen kuntotutkimus sekä seurakuntatalon sisäilmaa koskeva tutkimus on lisätty kaavan liitteiksi. Seurakuntataloa ei esitetä suojeltavaksi vastoin omistajan eli seurakunnan päätöstä.
- Kaavamääräyksiin on lisätty määräykset hulevesien hallinnasta.
- Kaavamuutoksen seurauksena liikennemäärä liittymän kautta säilyy vaikutuksiltaan samana voimassa olevan kaavan kanssa. Liittymää käytetään vanhalle pappilalle kulkiessa ja olisi yhdyskuntasuunnittelun näkemyksen mukaan kohtuutonta poistaa se. Ajonopeudet ovat juuri ennen ja jälkeen kiertoliittymän muutoinkin matalat, eikä liittymän säilyttäminen muodosta sellaista vaaraa, että yhdyskuntasuunnittelun näkemyksen mukaan poisto olisi tarkoituksenmukaista. Kulkua AO-tontille ei tulisi muutoinkaan järjestää kahden tontin kautta.

3. Pirkanmaan liitto, 16.1.2024 annetun lausunnon pääsisältö

Kulttuuriympäristö

Suunnittelualue sijoittuu maakuntakaavassa Valtakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle (Kokemäenjokilaakson kulttuurimaisema) ja Taajamatoimintojen alueelle. Maakuntakaavan Taajamatoimintojen alueen suunnittelumääräys ohjaa alemman asteisessa maankäytön suunnittelussa sovittamaan uuden rakentamisen ja muun maankäytön ympäristöönsä tavalla, joka vahvistaa alueen omaleimaisuutta. Alueen suunnittelussa on kiinnitettävä erityistä huomiota kulttuuriympäristön, maiseman ja

luonnonarvojen säilymiseen. Maakuntakaavan arvokkaan maisema-alueen suunnittelumääräyksen mukaisesti alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa, rakentamisessa ja käytössä on varmistettava, että valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristön ja luonnonympäristön arvot säilyvät.

Valtakunnallisten maisemainventointien lisäksi kulttuuriympäristön arvoja on selvitetty asemakaavaan liittyvässä rakennetun ympäristön selvityksessä (2023) sekä kaavan taustaselvityksenä huomioidussa Pirkanmaan maakuntamuseon laatimassa Pirkanmaan seurakuntatalot 1945–2000 teemainventoinnissa. Suunnittelualueella sijaitsevan muinaisjäänneksen osalta on suoritettu arkeologinen tarkkuusinventointi.

Kiikan seurakuntatalo on arvoitettu Pirkanmaan seurakuntatalo -inventoinnissa arvoluokkaan 1, erittäin merkittävä (inventoinnissa käytetyn kolmiportaisen luokituksen arvokkain luokka). Selvityksen mukaan ”Rakennus on aina julkisivusommittelusta pieniin sisätilan detaljeihin saakka hallitusti toteutettu kokonaisuus” ja sen katsotaan olevan ”erittäin hyvin säilynyt alkuperäisenä ja toteutettu laadukkaasti, aikakauden ihanteiden mukaisesti”. Kaavan rakennetun kulttuuriympäristön selvityksessä pappilaan on tunnistettu liittyväksi historiallisia ja maisemallisia arvoja (arvoluokka 3). Seurakuntataloon liittyvistä lastentaloista todetaan niillä olevan ”historiallista, kulttuurihistoriallista sekä maisemallista arvoa osana seurakuntatalon kokonaisuutta” (arvoluokka 2).

Pirkanmaan liitto pitää perusteltuna, että alueen kulttuurihistorialliset arvot huomioidaan asemakaavan suunnittelun lähtökohtana. Alueelta laadituissa selvityksissä tunnistettujen kulttuuriympäristöarvojen vaalimisen osalta kaavaratkaisua tulee kuitenkin vielä täydentää. Pirkanmaan liitto pitää tärkeänä seurakuntatalon arvojen turvaamista sille osoitetulla varsinaisella suojelumerkinnällä (sr), kuten on toimittu pappilan päärakennuksen osalta. Kaavan jatkovalmistelussa on syytä myös seurakuntataloon liittyvien lastentalojen osalta tutkia säilyttävää vaihtoehtoa. Kaavaluonnokseen kirjatut määräykset uudisrakentamisen laadun ohjaamisesta valtakunnallisesti arvokkaalla maisema-alueella ovat tärkeitä.

Kiikan pappilalle on esitetty kaavamerkintä sr-3 ”Kulttuurihistoriallisesti ja/tai kaupunkikuvallisesti merkittävä rakennus, jota ei tulisi purkaa. Rakennuksessa tehtävät korjaus- ja muutostyöt tulisi tehdä siten, että rakennuksen kulttuurihistoriallisesti arvokkaat ominaispiirteet säilyvät. Korjaus- ja muutostöissä tulisi noudattaa perinteistä rakennustapaa.” Pirkanmaan liitto katsoo, että suojelumerkinnöissä on tarkoituksenmukaista antaa maankäyttöä yksiselitteisesti ohjaavat määräykset

kulttuuriympäristöarvojen turvaamiseksi ja välttää konditionaalissa kirjoitettuja väljiä sanamuotoja.

Suunnittelualue rajautuu maakuntakaavassa osoitettuun Maakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön Kiikan kirkon ympäristö ja raitti, jolla on osoitettu 1900-luvun alkupuolen kirkonkylän ympäristöä ilmentävä kokonaisuus. Välittömästi hallitalon AL-tontin pohjoispuolella sijaitsevat RKY-alueen rakennuskulttuurin ydinalueet numero 4 Kiikan osuusmeijeri 1916 asuinrakennuksineen ja numero 5 Kansakoulu.

Kaavaselostukseen sisältyvä asemakaavan vaikutusten arviointia on hyvä täydentää maakunnalliseen kulttuuriympäristön arvoalueeseen kohdistuvien vaikutusten osalta.

Vähittäiskauppa

Kaavan lähtötietoihin on hyvä lisätä tieto maakuntakaavan taajama-alueita koskevasta vähittäiskaupan suuryksikön koon alarajaa koskevasta määräyksestä. Maakuntakaavan Taajamatoimintojen alueella alaraja on 3 000 kerrosneliömetriä.

Viherverkko

Asemakaavan jatkosuunnittelussa tulee osoittaa maakuntakaavan mukaisen ulkoilureitin sijoittuminen suunnittelualueella sekä tarkastella reitin liittyminen maakuntakaavassa Kiikan taajaman halki pohjoiseteläsuunnassa osoitettuun viheryhteyteen. Maakuntakaavan merkintöjen tavoitteena on seudullisten viheralueiden ja ulkoilureittien muodostama yhtenäinen verkosto.

Maakuntakaavan kuvaus selostuksessa

Kaavaselostuksessa sivulla 15 esitetty kartta (kuva 7) ja osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa sivulla 6 esitetty kartta (kuva 3) maakuntakaavan sisällöstä on tarpeen vaihtaa maakuntakaavan alkuperäisessä mittakaavassa esitetyksi maakuntakaavaotteeksi, josta on hahmotettavissa suunnittelualueen liittyminen ympäröiviin maakunnallisiin maankäytön kehittämistavoitteisiin.

Kaavanlaatijan vastine:

- Seurakuntataloa ei ole esitetty suojeltavaksi vastoin omistajan eli seurakunnan tahtoa.

- Lastentalot voidaan säilyttää myös tällä kaavaratkaisulla, mutta niiden kunto huomioon ottaen, valitettavasti se ei ole realistista. Lastentalojen käytöstä on luovuttu vakavien sisäilmaongelmien vuoksi ja tyhjillään olleet peruskorjaamattomat rakennukset ovat jatkaneet rapistumistaan.
- Pappilan suojelumerkintää on kehitetty yksiselitteisempään ja määräävämpään suuntaan.
- Kiikassa ei ole RKY-aluetta, mutta maakunnallisesti arvokas rakennettu kulttuuriympäristö sijoittuu suunnittelualueen pohjoispuolelle. Selostusta on täydennetty tämän osalta.
- Tieto vähittäiskaupan suuryksikön alarajasta on täydennetty lähtötietoihin.
- Kaavamuutoksen myötä viherverkko alueella pysyy hyvin samanlaisena lähivirkistysalueen säilyessä Kokemäenjoen rannalla hyvinkin samassa laajuudessa kuin voimassa olevassa kaavassa. Ulkoilureittiä ei ole osoitettu kaavaratkaisussa rannan lähivirkistysalueelle. Reitti käytännössä toteutuu tällä hetkellä kevyen liikenteen väyliä pitkin Länsitien sekä Pohjanmaantien varrella. Yksityinen maanomistus ranta-alueella sekä laaja muinaisjäännösalue eivät puolla ulkoilureitin osoittamista, kun otetaan huomioon mm. mahdollisten rantareitin käyttäjien lukumäärä.
- Maakuntakaavaotteen mittakaavaa on tarkistettu siten, että alueen hahmottaminen on helpompaa.

4. Sastamalan seurakunta, 19.12.2023 annetun lausunnon pääsisältö

Sastamalan seurakunnan kirkkovaltuusto on kokouksessaan 14.12.2023 (§67) päättänyt, että se ei puolla rakennussuojelumerkinnän hakemista Kiikan seurakuntatalolle Kiikan korttelin 703 asemakaavan muutokseen.

Kaavanlaatijan vastine:

- Merkitään tiedoksi saaduksi. Kiikan seurakuntatalolle ei osoiteta suojelumerkintää kaavaehdotukseen.

5. Caruna Oy, 20.12.2023 annetun lausunnon pääsisältö

Nykyinen sähköjakeluverkko

Kaava-alueella on Caruna Oy:n sähköjakeluverkkoa oheisen liitteen 1 mukaisesti. Sinisellä viivalla on esitetty 20 kV johdot ja 0,4 kV johdot vihreällä ja vaaleanpunaisella värillä. Ilmajohdot on esitetty yhtenäisellä viivalla ja maakaapelit katkoviivalla. Puistomuuntamot ovat violeteilla neliöillä.

Vaikutukset sähköjakeluun

Kaavamuutoksen myötä sähkön käyttö alueella kasvaa hieman. Tämä vaatii pienjännitekaapelointeja.

Siirtokustannusten jako

Tarvittavat johto- ja muuntamosiirrot tehdään Carunan toimesta ja siirtokustannuksista vastaa siirron tilaaja. Johtojen siirto edellyttää, että niille järjestyy uusi pysyvä sijainti.

Muuta huomautettavaa

Meillä ei ole muuta huomautettavaa ko. asemakaavaluonnoksesta. Toivomme mahdollisuutta antaa lausunto vielä kaavaehdotusvaiheessa.

Kaavanlaatijan vastine:

- Merkitään tiedoksi saaduksi. Pyydetään lausunto ehdotusvaiheessa.

5.6.2023 päivätystä osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta saadut lausunnot sekä kaavoittajan vastineet niihin:

6. Pirkanmaan maakuntamuseo

Lausunnot:

6. Pirkanmaan maakuntamuseo, 19.7.2023 annetun lausunnon pääsisältö

Kaava-alue on osa Kokemäenjokilaakson kulttuurimaiseman valtakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta. Lisäksi kaava-alue rajautuu pohjoisessa Kiikan kirkon ympäristön ja raitin maakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön. Kaava-alueella sijaitsee 1960-luvun lopulla rakentunut, maastoon sopeutuvista, punatiilisistä rakennuksista muodostuva kokonaisuus, johon kuuluvat Kiikan seurakuntatalo asuinrakennuksineen (lastentalon rakennukset) sekä Säästöpankille rakennettu liiketalo. Kokonaisuuden on suunnitellut arkkitehti Helge Railo. Lisäksi kaava-alueella sijaitsee 1959 valmistunut Kiikan pappila. Kiikan seurakuntatalo on inventoitu osana Pirkanmaan seurakuntatalot 1945-1999 -selvitystä (Pirkanmaan maakuntamuseo, 2022). Selvityksessä seurakuntatalo on arvotettu inventoinnin korkeimpaan luokkaan. Rakennuksella on todettu olevan arkkitehtonista, rakennusperinteistä, kirkkohistoriallista ja maisemakokonaisuuteen liittyvää arvoa. Inventoinnissa todetaan: "Kadulle ja kyläraitille vaatimattoman oloisen seurakuntatalon ulkoasu kätkee sisäänsä pirkanmaalaisen modernin rakennustaiteen helmen. Sen julkisivu avautuu rantaa kohden. Rakennus on aina julkisivusommittelusta pieniin sisätilan detaljeihin saakka hallitusti toteutettu kokonaisuus. Seurakuntatalo on erittäin hyvin säilynyt alkuperäisenä ja toteutettu laadukkaasti, aikakauden ihanteiden mukaisesti."

Pirkanmaan maakuntamuseo toteaa, että kaava-alue sisältää huomattavan runsaasti tunnistettuja kulttuurihistoriallisia arvoja. Sen lisäksi alueen rakennetun ympäristön arvoja ei ole tutkittu muuten kuin seurakuntatalon osalta. Seurakuntatalo on osa Säästöpankin liikerakennuksen ja asuinrakennusten muodostamaa kokonaisuutta, jonka lisäksi kaava-alueella sijaitsee myös lähtökohtaisesti kulttuurihistoriallisia arvoja omaava 1950-luvun pappilarakennus. Kaavan tavoitteisiin tulisikin kirjata alueen kulttuurihistoriallisten arvojen

vaaliminen. Kaavahankkeen yhteydessä tulee laatia asemakaavatasoinen rakennetun ympäristön inventointi. Vasta sen antamien tietojen perusteella voidaan arvioida lastentalon rakennusten tulevaisuutta. Näin ollen niiden osalta olisi suotavaa kirjata kaavan tavoitteet esimerkiksi siten, että kaavassa tutkitaan mahdollisuutta osoittaa kaava-alueelle uutta asuinrakentamista esimerkiksi lastentalon rakennusten paikalle. Rakennetun ympäristön arvojen lisäksi myös sijoittuminen valtakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle asettaa huomioon otettavia reunaehtoja kaava-alueen uudisrakentamissuunnitelmille. Asemakaavassa tulee osoittaa tarvittavat merkinnät kaava-alueen kulttuurihistoriallisten arvojen turvaamiseksi.

Kaavamuutosalueella, sen itäosassa sijaitsee kiinteä muinaisjäänös, rautakautinen rökkiökalmisto Riihimäki (mj-tunnus 988010004), jonka tutkimuksissa on lisäksi löydetty merkkejä keskiaikaisesta asuinpaikasta. Kiinteän muinaisjäänöksen ja sen suoja-alueen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen ja muu niihin kajoaminen ilman muinaismuistolain nojalla annettua lupaa on kielletty (MML 1 ja 4 §).

Muinaisjäänösrekisterin mukainen muinaisjäänösalueen rajausta on merkitty oheiseen liitekarttaan punaisella vaakaviivituksella.

Muinaisjäänösalue tulee merkitä asemakaavaan sm-osa-alueerajauksena, johon liitettävät selitys ja määräys ovat muotoa: Alueen osa, jolla sijaitsee muinaismuistolailla (295/1963) rauhoitettu kiinteä muinaisjäänös. Alueen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen, poistaminen ja muu siihen kajoaminen kielletty. Aluetta koskevista tai siihen liittyvistä suunnitelmista on pyydettävä alueellisen vastuumuseon lausunto. Mikäli muinaisjäänösalueelle suunnitellaan nykyisestä poikkeavaa maankäyttöä, tulee siitä neuvotella hyvissä ajoin Museoviraston kanssa MML 13 §:n mukaisesti ja varautua inventointia tarkempien arkeologisten tutkimusten, kuten koekaivausten, suorittamiseen kaavaprosessin yhteydessä.

Historiallisen kartta-aineiston perusteella kaava-alueen länsiosassa, Riihimäen kalmiston länsipuolella on sijainnut Kiikan kylän historiallinen tonttimaa, joka on merkitty jo alueen vanhimpaan, vuoden 1644 maakirjakarttaan. Kylään kuului 1500-luvun alkupuolella kolme taloa, ja sen asukkaista on mainintoja asiakirjoissa 1460-luvulta lähtien. Yksi taloista on toiminut Kiikan seurakunnan pappilana vuodesta 1699 lähtien. Kylätonttiin ja pappilaan mahdollisesti liittyvien historiallisen ajan muinaisjäänösten sijaintia, laajuutta ja säilyneisyyttä ei ole tutkittu lukuun ottamatta muutamaa pappilan eteläpuolelle tehtyä koekuoppaa (Museovirasto, 2015). Kaava-alueen sijainnin ja topografian perusteella

myöskään kivi- tai varhaismetallikautisten muinaisjäännösten löytymisen mahdollisuutta ei voida sulkea pois. Käytettävissä olevien tietojen perusteella suunnittelualueetta ei ole kokonaisuudessaan tutkittu aikaisemmissa arkeologisissa inventoinneissa, vaan tutkimukset ovat keskittyneet Riihimäen muinaisjäännöksen alueelle ja sen välittömään läheisyyteen.

Edellä olevan perusteella maakuntamuseo toteaa, että kaava-alueen maankäytön suunnittelu edellyttää arkeologisen tarkkuusinventoinnin suorittamista MRL 9 §:n mukaisesti. Inventoinnissa tulee rakentamattomien, aiemmin tutkimattomien potentiaalisten alueiden riittävän tiheän koekuopituksen avulla selvittää, onko tiedossa olevan muinaisjäännösalueen ulkopuolella säilynyt kiinteitä muinaisjäännöksiä tai muita kulttuuriperintökohteita, ja arvioida tarkempien tutkimusten (esim. koneavusteisen koekaivauksen tai kaivutöiden valvonnan) tarve erityisesti rakennettaviksi suunnitelluilla alueilla. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa on täydennettävä arkeologisen selitystarpeen osalta.

Arkeologisia tutkimuksia voidaan tehdä vain lumettomissa olosuhteissa, sulan maan aikana. Tutkimuksissa tulee noudattaa Suomen arkeologisten kenttätöiden laatuohjeita (2020) ja muita Museoviraston ohjeita. Tutkimuksen tekijän tulee toimittaa raportti digitaalisena arviointia varten Pirkanmaan maakuntamuseolle (pirkanmaan.maakuntamuseo@tamper.fi). Arvioinnissa varmistetaan, että tutkimus vastaa sille asetettuja tavoitteita ja laatuvaatimuksia. Raportti toimitetaan arvioinnin jälkeen Museovirastoon, jossa se tallennetaan sähköiseen asianhallintajärjestelmään ja julkaistaan palvelussa <https://asiat.museovirasto.fi/>. Tutkimusraporttien tiedot tallennetaan myös muinaisjäännösrekisteriin, jonka tietoja voi selata kaikille avoimessa Kulttuuriympäristön palveluikkunassa www.kyppi.fi. Verkossa julkaistava raportti ei saa sisältää yksityishenkilöiden henkilötietoja, esim. maanomistajien nimiä tai osoitteita. Raportin lisäksi museolle on toimitettava kohteiden sijaintitiedot ja rajaukset paikkatietomuodossa. Lisätietoja tutkimusten tilaamisesta ja suorittamisesta saa maakuntamuseolta. Tämä lausunto on liitettävä tutkimusta koskevaan tarjouspyyntöön.

Suunnittelualue sijaitsee lähes kokonaan Pirkanmaan maakuntakaavaan merkityllä arkeologisen perinnön ydinalueella. Asemakaavatyössä on otettava huomioon merkintään liittyvä suunnittelumääräys: Alueella sijaitsevien muinaisjäännösalueiden ja niiden

lähialueiden maankäyttöä, rakentamista ja hoitoa suunniteltaessa on kiinteiden muinaisjäännösten lisäksi otettava huomioon muinaisjäännösten suoja-alueet, maisemallinen sijainti ja mahdollinen liittyminen arvokkaisiin maisema-alueisiin ja/tai kulttuuriympäristöihin.

Kaavaluonnos selvitysaineistoinen sekä edellä olevien kommenttien pohjalta päivitetty osallistumis- ja arviointisuunnitelma pyydetään toimittamaan Pirkanmaan maakuntamuseoon lausuntoa varten.

Kaavanlaatijan vastine:

- Kaavan tavoitteisiin on kirjattu kulttuurihistoriallisten arvojen huomioon ottaminen ja niiden vaaliminen.
- Kaavaluonnoksen liitteeksi on laadittu rakennetun ympäristön selvitys.
- Muinaisjäännökselle on osoitettu museon ohjeiden mukainen merkintä ja määräys.
- Suunnittelualueelta on laadittu arkeologinen tarkkuusinventointi museon ohjeiden mukaisesti ja raportti on hyväksytty maakuntamuseossa.
- Osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa on täydennetty arkeologisen selvitystarpeen osalta.
- Arkeologisen perinnön ydinalueesta annetun määräyksen mukaisesti kaavaluonnoksessa on huomioitu muinaisjäännöksen ympäristö ja sen liittyminen ympäristöönsä.
- Kaavaluonnosaineisto toimitetaan Pirkanmaan maakuntamuseoon lausuntoa varten.

Kaavoitusarkkitehti Pinja Ahola

Sastamalan kaupunki - maankäyttö